

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อ
เสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา
ของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ

นายประยูร บุญใช้

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2544
ISBN 974-03-1061-3
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

25 S.A. 2535

I 20224023

THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON MEDIATED
LEARNING EXPERIENCE APPROACH FOR ENHANCING PROBLEM
SOLVING ABILITY AND COURSE LEARNING ACHIEVEMENT
OF STUDENTS IN RAJABHAT INSTITUTES

Mr. Prayoon Boonchai

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Curriculum and Instruction

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic year 2001

ISBN 974-03-1061-3

ประยูร บุญใช้ : การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้าง
ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ

(THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON MEDIATED LEARNING EXPERIENCE APPROACH FOR ENHANCING PROBLEM SOLVING ABILITY AND COURSE LEARNING ACHIEVEMENT OF STUDENTS IN RAJABHAT INSTITUTES) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์,
อ. ที่ปรึกษาร่วม : รศ.ดร.ประสาร มาลากุล ณ อุบลฯ, 252 หน้า. ISBN 974-03-1061-3.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อ
เสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ 2) ศึกษาผลของ
การใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาระหว่าง
นักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับนักศึกษาที่เรียนโดยใช้การสอนแบบปกติ 4) ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการ
เรียนการสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา 5) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาระหว่างนักศึกษาที่เรียนโดยใช้
รูปแบบการเรียนการสอนกับนักศึกษาที่เรียนโดยใช้การสอนแบบปกติ การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นแรกเป็นการพัฒนา
รูปแบบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน ขั้นที่สองเป็นการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนและ
เอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ
คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล รูปแบบการเรียนการสอนเน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการแก้ปัญหาโดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้
กระบวนการเรียนการสอนมี 3 ขั้นตอน คือ ชี้นำเข้า เป็นขั้นให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้เห็นปัญหา ชี้ขยายความ เป็นขั้นระบุ
ปัญหาให้ชัดเจนและดำเนินการแก้ปัญหา และขั้นแสดงผลผลิต เป็นขั้นเสนอผลการคิดและความรู้ที่ได้จากการแก้ปัญหา ในขณะที่
ดำเนินกระบวนการเรียนการสอนผู้สอนจะให้การช่วยเหลือผู้เรียนให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้หลัก 3 ประการ คือ ช่วยผู้เรียน
ให้เกิดความตั้งใจและการตอบสนอง ตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้ และมีความสามารถเชื่อมโยง รวมทั้งประสบการณ์
การเรียนรู้เสริม 7 ประการ คือ ช่วยผู้เรียนให้มีการกำกับตนเอง มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เชื่อมมั่นในสมรรถนะ มีความเป็นปัจเจก
บุคคล มีการวางแผน เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ และมีการปรับเปลี่ยนตนเอง

2. เมื่อนำรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางไปทดลองใช้พบว่า

2.1 นักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางได้คะแนนความ
สามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ สูงกว่าร้อยละ 60

2.2 นักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางมีความสามารถในการ
คิดแก้ปัญหาสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 นักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางได้คะแนนผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต่ำกว่าร้อยละ 70

2.4 นักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางมีผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนรายวิชาสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การสอนแบบปกติอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา.....
สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4084913027 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEY WORD : INSTRUCTIONAL MODEL / MEDIATED LEARNING EXPERIENCE APPROACH / PROBLEM SOLVING ABILITY / COURSE LEARNING ACHIEVEMENT

PRAYOON BOONCHAI : THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON MEDIATED LEARNING EXPERIENCE APPROACH FOR ENHANCING PROBLEM SOLVING ABILITY AND COURSE LEARNING ACHIEVEMENT OF STUDENTS IN RAJABHAT INSTITUTES. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. PIMPAN DACHAKUPT, Ph.D., THESIS COADVISOR : ASSOC. PROF. PRASAN MALAKUL NA AYUDHAYA, Ph.D., 252 PP. ISBN 974-03-1061-3.

The purposes of this research were ; 1) to develop an instructional model based on mediated learning experience approach for enhancing problem solving ability and course learning achievement of students in Rajabhat Institutes 2) to study the effects of using the instructional model on problem solving ability and course learning achievement and 3) to compare problem solving ability and course learning achievement of students between one group learning through the developed model and the other learning through the traditional instruction. The research procedures comprised of 2 steps. First, developing the instructional model and supplementary materials and second, testing the developed model.

The results of this research were as follows :

1. The instructional model consisted of 5 elements : principles, objectives, contents, instructional processes, and evaluation. The instructional model specifically focused on student-centered learning. The students constructed the knowledge through problem solving process with the teacher's mediation. The instructional processes involved 3 main steps : the input; information was gathered in order to solve a problem, the elaboration ; information was processed and the output ; the response was communicated. In the instructional processes, the teacher was a mediator using ten criteria of mediation namely 1) intentionality and reciprocity 2) meaning 3) transcendence 4) self-regulation 5) goal planning 6) sharing 7) individuation 8) competence 9) challenge and 10) self-change.

2. When the instructional model based on mediated learning experience approach was implemented with students in Rajabhat Institutes, the findings revealed that :

2.1 The average score of problem solving ability of the students learning through the developed model was higher than 60 percent which was the criterion score.

2.2 The problem solving ability of the students learning through the developed model was higher than those learning through the traditional instruction at the .01 level of significance.

2.3 The average score of course learning achievement of the students learning through the developed model was lower than 70 percent which was the criterion score.

2.4 The course learning achievement of the students learning through the developed model was higher than those learning through the traditional instruction, but not statistically significant.

Department / Program.....
Field of study Curriculum and Instruction
Academic year 2001

Student ' s signature.....
Advisor ' s signature.....
Co-advisor ' s signature.....

Prayoon Boonchai
Pimpan Dachakupt
Prasan Malakul

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาในการให้คำปรึกษา คำแนะนำที่มีคุณค่าและให้กำลังใจอย่างต่อเนื่องจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธ์ เคชะคุปต์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทิสนา แจมมณี ที่ให้คำปรึกษาให้กำลังใจและแสดงความห่วงใยผู้วิจัยอยู่เสมอ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ อันมีคุณค่า ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอน และเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์วัลลภา เฉลิม ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยความยินดียิ่ง

ขอขอบคุณอาจารย์จรัสลักษณ์ จิรวินุลย์ อาจารย์เทพนคร ทาคง อาจารย์ชาตรี ถนอมวงษ์ อาจารย์เพลินดา พรหมบัวศรี อาจารย์วัลลภา จันทร์เพ็ญ ตลอดจนกัลยาณมิตร สาขาหลักสูตรและการสอนทุกท่านที่ให้การสนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอาจารย์ขวัญชนก พัทฒภูมิภักดี อาจารย์ไอลดา คล้ายสำริด อาจารย์พิทักษ์ เมฆอรุณ ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในหลาย ๆ ด้าน ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย

ขอขอบคุณพี่น้องและทุกคนในครอบครัวบุญใช้ที่ให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านคอยให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ทองอยู่ บุญใช้ ที่ให้ความรัก กำลังใจ สนับสนุนลูกตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมุติฐานการวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	12
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง.....	13
การพัฒนาปัญญา.....	24
แรงจูงใจกับการพัฒนาปัญญา.....	32
ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง การพัฒนาปัญญาและ แรงจูงใจของผู้เรียน.....	39
รูปแบบการเรียนการสอน.....	42
การสอนเพื่อพัฒนาการคิดและการคิดแก้ปัญหา.....	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	65
3. วิธีดำเนินการวิจัย	
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน.....	76
การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย.....	85
การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน.....	96
4. ผลการวิจัย	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ ผ่านสื่อกลาง.....	103
ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ ผ่านสื่อกลาง.....	115
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	127
อภิปรายผลการวิจัย.....	129
ข้อเสนอแนะ.....	137
รายการอ้างอิง.....	139
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิและเกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ.....	152
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	156
ภาคผนวก ค รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อ กลางและคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์ การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง.....	200
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแผนการสอน.....	225
ภาคผนวก จ สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	247
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	252

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แนวคิดหลักของการพัฒนาปัญญาของบุคคลตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง.....	41
ตารางที่ 2 ขั้นตอนของอริยสัจ 4 และกิจในอริยสัจ.....	53
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบกระบวนการคิดแก้ปัญหาตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์กับกระบวนการคิดแก้ปัญหาตามแนวทฤษฎีประมวลผลข้อมูล.....	63
ตารางที่ 4 ช่วงระยะของการพัฒนาปัญญาตามแนวคิดของ Feuerstein สรุปขั้นตอนที่ใช้ในการเรียนการสอนและการพิจารณากำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง.....	78
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนข้อสอบในแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคนจำแนกตามระดับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยและเนื้อหาวิชา.....	89
ตารางที่ 6 ลำดับข้อของแบบวัดแรงงูใจ จำแนกตามองค์ประกอบของแรงงูใจ.....	91
ตารางที่ 7 แสดงแบบการทดลองที่มีกลุ่มควบคุมแบบสุ่มและมีการทดสอบก่อนและหลัง.....	97
ตารางที่ 8 ค่าสถิติทดสอบที (t-test) ของคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนการทดลองของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	98
ตารางที่ 9 ค่าสถิติทดสอบที (t-test) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	98
ตารางที่ 10 สรุปผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอนแบบปกติ.....	100
ตารางที่ 11 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง	109
ตารางที่ 12 ลำดับที่ หัวข้อเรื่อง สถานการณ์ปัญหาในแผนการสอนที่จัดทำขึ้นในรูปแบบการเรียนการสอน.....	114
ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างที่เรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง.....	115

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 14 ค่าสถิติทดสอบที (t-test) ของคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างที่เรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางและกลุ่มที่เรียน โดยใช้ การสอนแบบปกติ.....	116
ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพฤติกรรมมนุษย์ กับการพัฒนาตนหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างที่เรียน โดยใช้รูปแบบ การเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง	117
ตารางที่ 16 ค่าสถิติที (t-test) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพฤติกรรมมนุษย์ กับการพัฒนาตนหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างที่เรียน โดยใช้รูปแบบ การเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางและ กลุ่มที่เรียน โดยใช้การสอนแบบปกติ.....	118
ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยและระดับแรงงูใจในกาาคิดแก้ปัญหาของนักศึกษากลุ่มที่เรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ ผ่านสื่อกลางในแต่ละครั้งของการเรียน	119
ตารางที่ 18 ค่าร้อยละของพฤติกรรมจากการสังเกตและค่าเฉลี่ยร้อยละคะแนน จากการรายงานตนเองด้านความตั้งใจและการตอบสนอง การตระหนัก ในคุณค่าของการเรียนรู้ และความสามารถเชื่อมโยง.....	120

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1	17
แผนภูมิที่ 2	33
แผนภูมิที่ 3	40
แผนภูมิที่ 4	57
แผนภูมิที่ 5	61
แผนภูมิที่ 6	75
แผนภูมิที่ 7	82
แผนภูมิที่ 8	104
แผนภูมิที่ 9	126